

Paddenstoel & co

tekst: Geert-Jan Roebers
illustraties: Wendy Panders

Gottmer 2023 - € 19,99 - ISBN 9789025778347

Beeld met een Zilveren Penseel 2024

Beeld met een Zilveren Griffel 2024

Groep
3-6 (NL)
Leerjaar
1-4 (B)

Thema's

- paddenstoelen en schimmels
- natuur

Dit boek neemt je mee op een reis door de spannende wereld van paddenstoelen. Of eigenlijk: door het schimmige schimmelryk. Want als je van de hoed en de rand wilt weten, moet je daar beginnen. Ze hebben misschien een slechte naam, maar doen ook veel goeds voor de wereld. Sterker nog, zonder schimmels zouden wij niet bestaan. Van gifmengers en zombiemakers tot ondergrondse netwerken groter dan een stad en knollen duurder dan goud: schimmels blijven je verbazen. Onze ontdekkingsreis begint onder de grond. Duik je mee?

1 Vooraf

Paddenstoel & co is een informatief en humoristisch boek. Elk hoofdstuk onthult nieuwe en intrigerende feiten over deze mysterieuze organismen. Ontdek hoe schimmels een belangrijke rol spelen in ons ecosysteem en hoe ze verbonden zijn met de mens. Geert-Jan Roebers laat je zien dat de natuur vol zit met wonderen en raadsels, die je vaak zelf kunt onderzoeken! De grappige, kleurrijke en gedetailleerde illustraties van Wendy Panders maken het boek compleet.

2 Introductie boek

Zoek op internet een foto van een paddenstoel op. Vraag de leerlingen wat ze weten over paddenstoelen en laat ze hierover vertellen. Laat de leerlingen ook vragen bedenken: wat zouden ze over paddenstoelen willen weten? Schrijf deze vragen op een groot vel papier, de kans is heel groot dat het antwoord terug te vinden is in het boek.

Bekijk samen de cover en lees de titel.

Stel vragen zoals:

- Wat zou ' & co ' betekenen? Waar kan het boek naast paddenstoelen nog meer over gaan?
- Het boek heeft een Zilveren Griffel en een Zilveren Penseel gekregen. Wat is het verschil? Als je naar de namen op de cover kijkt, wie heeft dan de Griffel en wie de Penseel gewonnen? Zoek eventueel op internet andere boeken van zowel de auteur als de illustrator. Zitten er boeken bij die de leerlingen herkennen?
- Verwacht je een positief of een negatief verhaal over paddenstoelen?
- Lees de tekst op de achterkant. Waarom is het belangrijk om meer over paddenstoelen te leren?

3 Voorlezen

De vragen die gesteld worden zijn geïnspireerd op de aanpak 'boekgesprekken' van Aidan Chambers. Alle antwoorden zijn goed: alles mag en kan verteld worden. Wees nieuwsgierig naar wat de leerlingen te vertellen hebben en vraag door.

Doel van de vragen:

- De leerlingen kunnen informatie uit het boek in eigen woorden navertellen.
- De leerlingen geven aan wat lastig of onduidelijk is in een tekst.
- De leerlingen zoeken naar patronen en verbanden.

Lees steeds een hoofdstuk voor (of wissel af met de kinderen). Stel bijvoorbeeld onderstaande vragen na het lezen van het eerste hoofdstuk:

- 'De eerste indruk'. Geloof je dat mensen zonder paddenstoelen nooit waren ontstaan? Waarop heb je dat gebaseerd?
- 'Van heks tot niks'. Wat denk jij als je een paddenstoel ziet? Heb je daar een speciaal gevoel bij of loop je gewoon door? Hoe denk je dat dat is na het lezen van dit boek?
- 'Winterzwammen en straatchampignons'. Welke paddenstoelen ken je al? Hoe heten ze en hoe zien ze eruit? Blader door

het boek, misschien herken je er al een paar.

- 'Bizarre vormen, rare namen'. Kun je bedenken waar de uitdrukking 'zit niet zo te zwammen' vandaan komt?
- 'Sterke verhalen, spectaculaire feiten'. Welk feitje wil je thuis vertellen?
- 'Waar dit boek eigenlijk over gaat'. Wie heeft er weleens een schimmel gezien? Is het erg om iets te eten waar schimmel op zit? Hoe weet je dat?

Na ieder hoofdstuk kun je nagaan of je de vragen, die jullie opgeschreven hebben, kunt beantwoorden. Stel vragen als:

- Heb je iets nieuws gehoord?
- Waar had je meer over willen lezen?
- Kun je in je eigen woorden vertellen wat we net gelezen hebben?
- Waarom zijn paddenstoelen & co belangrijk voor het ecosysteem?
- Wat was er moeilijk of onduidelijk?
- Als de schrijver je zou vragen wat er beter had gekund in het boek, wat zou je dan zeggen?
- Zag je bepaalde patronen of verbanden?
- Wat zie je op de illustraties? Passen deze bij de tekst?

Stel deze vragen bij 'Een schimmelige geschiedenis' op bladzijde 46:

- Hoe zag de tijdlijn eruit als er geen bacteriën waren geweest?
- Is het belangrijk dat schimmels op het land gingen leven?
- Stel, je maakt een klok. Het hele uur bestaat uit het ontstaan van bacteriën tot nu. Hoeveel minuten of seconden denk je

dat de mensen dan leven? (Volgens de geologische klok, die begint bij het ontstaan van de aarde, is de mensheid 20 seconden voor middernacht ontstaan.)

- Wat vind je de bijzonderste gebeurtenis uit de tijdlijn?
- Wat zou er gebeurd zijn als er nooit mensen of dieren waren ontstaan. Hoe zag de wereld er nu dan uit?

4A Verwerking: Schimmels

In het boek zijn allerlei activiteiten opgenomen, zoals het maken van een sporee (een sporenprent), het kweken van paddenstoelen, een sporenkijkdoos maken en de ultieme test: welke schimmel ben jij?

Doelen:

- De leerlingen onderzoeken onder welke omstandigheden er schimmel ontstaat op brood.
- De leerlingen houden een logboek bij.
- De leerlingen doen verslag.

Sluit aan bij kerndoel 41: *De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.*

Sluit aan bij bij kerndoel 1: *De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.*

Benodigdheden:

- twee boterhammen
- papier voor een logboek

Tip: start deze opdracht op vrijdag. De eerste twee dagen schimmelt brood meestal nog niet.

1. In deze opdracht kweken de leerlingen hun eigen schimmels. De leerlingen onderzoeken onder welke omstandigheden schimmels het beste groeien. Bedenk samen of in groepjes situaties om een schimmel op een boterham te laten groeien. Voorbeelden zijn: in het licht, in het donker, in de zon, in de koelkast, maak de boterham een beetje nat, doe de boterham in een plastic zakje, leg de boterham in de vriezer, buiten op het zand of in de plantenbak.

Kom samen tot acht situaties. Verdeel iedere boterham in vieren en leg ze op de door jullie bedachte plekken neer. Voorspel welke boterham het snelst schimmelt. Schrijf de voorspellingen op.

2. De leerlingen houden een logboek bij. Dit kan in groepjes, of doe het klassikaal. Elke dag observeren de leerlingen de boterhammen. Is er al iets gebeurd? Wat zien ze? De leerlingen doen verslag in het logboek. Dit kan met tekst of met een tekening. Maak verschillende groepjes verantwoordelijk voor één boterham en laat ze verslag doen aan de rest van de klas of kies ervoor om de leerlingen alle boterhammen te laten bekijken. Stel vragen als: Op welke boterham is de meeste schimmel ontstaan? Hoe komt dat denk je? Op welke boterham is de minste schimmel ontstaan? Hoe komt dat denk je? Hoe ziet de schimmel eruit? Waar groeit de schimmel? Is de schimmel op elke boterham hetzelfde? Zou het anders zijn als je witte en bruine boterhammen had gebruikt, denk je?

3. Als jullie vinden dat er voldoende schimmels gegroeid zijn, is het tijd om de boterhammen op te ruimen. Maar eerst laat je enkele leerlingen (of groepjes leerlingen) vertellen over één boterham. Hoe zag het schimmelproces eruit? Wat hebben ze opgeschreven in hun logboek en wat hebben ze geleerd? Klopte de voorspelling die jullie gedaan hebben? Trek samen de conclusie: onder welke omstandigheden groeien schimmels het best? Welke les kunnen de leerlingen hieruit trekken? Waar kun je je brood het best bewaren?

4B Verwerking: Op pad(denstoel)!

Doelen:

- De leerlingen maken een natuurgetrouwe tekening van een paddenstoel.
 - De leerlingen maken een paddenstoelenposter.
 - De leerlingen presenteren hun poster.
- Sluit aan bij kerndoel 2: *De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.*
- Sluit aan bij kerndoel 40: *De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.*

Benodigdheden:

- spiegeltjes
- tekenpapier
- A3-papier voor een poster

1. Tijd om naar buiten te gaan. Maar eerst bekijk je de 'Blufcursus paddenstoelen' op bladzijde 130. Zoals je in Paddenstoel & co gelezen hebt, groeien paddenstoelen niet alleen in de herfst. Je kunt dus in elk jaargetijde op pad. Ga naar buiten en zoek de paddenstoelen op. Welke paddenstoelen heb je gevonden? Hoe heet deze paddenstoel?

De leerlingen tekenen de paddenstoel zo natuurgetrouw mogelijk na. Laat ze een spiegeltje gebruiken om de paddenstoel ook van onderaf te observeren. Stimuleer de leerlingen te zoeken naar bijzonderheden: Is er een stukje uit de paddenstoel of is hij heel? Kruipt er een beestje op? Waar groeit de paddenstoel? Staat de paddenstoel alleen of staan ze in een groepje bij elkaar?

Extra: praat met de leerlingen over de begrippen vooraanzicht, zijaanzicht en onderaanzicht en laat ze tekeningen maken vanuit deze perspectieven.

2. De leerlingen maken in groepjes een paddenstoelenposter. De poster gaat over één paddenstoelsoort. Ze plakken hun tekeningen op de poster en schrijven er informatie bij. Bijvoorbeeld hoe de verschillende onderdelen van de paddenstoel heten (p. 36), de naam van de paddenstoel ('Blufcursus paddenstoelen', p. 130) en waar de paddenstoel groeit. Schat in of de leerlingen uit jouw groep de poster kunnen uitbreiden met informatie uit het boek, zoals het tekenen van schimmeldraden onder de grond met een informatieblok erbij (p. 20). Kijk op bladzijde 38 om te kijken bij welk model de paddenstoel hoort en op bladzijde 51 bij welke stam. De leerlingen kunnen naar hartenlust door het boek bladeren en informatie aan hun poster toevoegen die er goed bij past.

3. De leerlingen presenteren om beurten hun poster. Welke nieuwe feiten hebben ze ontdekt? Wat heeft ze verbaasd? Stimuleer de rest van de klas om vragen te stellen. Hang de posters op in het lokaal.

5 Verder lezen

Kom nog meer te weten over paddenstoelen met *Het zwammenboek* van Katie Scott en Ester Gaya. Een wat uitdagender boek voor kinderen vanaf 9 jaar.

Wil je wat breder ingaan op de natuur? Dan mag *Brijante planten* van Geert-Jan Roebers niet ontbreken.

Colofon

© Stichting Lezen

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek *op school* (Stichting Lezen/KB, de nationale bibliotheek).

Auteur

Patsboem! educatief

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl